

मा. उच्च न्यायालय, मुंबई यांनी जनहित याचिका क्र.६३/२०१९ मध्ये दिनांक २४.१२.२०२५ रोजी दिलेल्या आदेशाच्या अनुषंगाने कांजुर घनकचरा प्रक्रिया प्रकल्पासंबंधात उद्भवलेल्या समस्यांच्या अनुषंगाने मॉनिटरिंग कमिटी (Monitoring Committee) गठीत करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
नगर विकास विभाग

शासन निर्णय क्रमांक-बीएमसी-२०२५/प्र.क्र.९९९/नवि-२१

मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.

दिनांक : ०२ जानेवारी, २०२६.

वाचा:- १) नगर विकास विभाग, शासन निर्णय क्र.बीएमसी-२०२५/प्र.क्र.९८६/नवि-२१, दिनांक ०८.१२.२०२५

२) उप आयुक्त (घन कचरा व्यवस्थापन), बृहन्मुंबई महानगरपालिका, मुंबई यांचे पत्र क्र.डीएमसी/एसडब्ल्यूएम/३०९३, दिनांक २९.१२.२०२५.

३) उप आयुक्त (घन कचरा व्यवस्थापन), बृहन्मुंबई महानगरपालिका, मुंबई यांचे पत्र क्र.डीएमसी/एसडब्ल्यूएम/३१२७, दिनांक ०२.०१.२०२६.

प्रस्तावना :-

वनशक्ती आणी इतर यांनी आयुक्त, बृहन्मुंबई व इतर यांच्याविरुद्ध मा. उच्च न्यायालय मुंबई येथे जनहित याचिका क्र. ६३/२०१९ दाखल केली आहे. सदर याचिकेमध्ये याचिकाकर्ता यांनी कांजुर येथील महानगरपालिकेच्या घनकचरा प्रक्रिया प्रकल्पाच्या घनकचरा व्यवस्थापनाबाबत तक्रार केली आहे. सदर परिसरातील इतर नागरिक व संस्था यांनी या समान विषयाबाबत मा. मुंबई उच्च न्यायालयात पुनर्विचार याचिका, रिट याचिका, जनहित याचिका इ. दाखल केल्या आहेत. यास्तव मा. उच्च न्यायालयाने सदरहू पुनर्विचार याचिका, रिट याचिका, जनहित याचिका इ. उपरोक्त नमूद जनहित याचिका क्र.६३/२०१९ सोबत संलग्नित केल्या आहेत.

जनहित याचिका क्र.६३/२०१९ मध्ये दिनांक २४.१२.२०२५ रोजी झालेल्या सुनावणीमध्ये देवनार डंपींग ग्राऊंडसाठी मा.उच्च न्यायालय, मुंबई यांनी जनहित याचिका क्र.२१७/२००९ मध्ये दिनांक २६ व २९ फेब्रुवारी, २०१६ रोजी दिलेल्या आदेशानुसार गठीत केलेल्या मॉनिटरिंग कमिटीच्या (Monitoring Committee) धर्तीवर सदर प्रकरणी आय.आय.टी. मुंबई, निरी व संबंधित क्षेत्रामधील इतर तज्ञ यांचा समावेश करून कांजुर घनकचरा प्रक्रिया प्रकल्पासाठी मॉनिटरिंग कमिटी (Monitoring Committee) गठीत करणे आवश्यक असल्याचे मा.उच्च न्यायालयाने दिनांक २४.१२.२०२५ रोजी आदेश दिले आहेत. या आदेशानुसार कांजुर घनकचरा प्रक्रिया प्रकल्पाचे मॉनिटरिंग करण्याकरिता, यापुर्वी देवनार डंपींग ग्राऊंडकरिता गठीत मॉनिटरिंग कमिटीमधील सदस्यांची व इतर तज्ञांची इच्छुकता उप आयुक्त (घन कचरा व्यवस्थापन), बृहन्मुंबई महानगरपालिका, मुंबई यांनी संदर्भाधिन क्र. २ क्र.३ येथे नमूद अनुक्रमे दिनांक २९.१२.२०२५ व दिनांक ०२.०१.२०२६ च्या पत्रान्वये शासनास कळविली आहे. त्यानुसार कांजुर

घनकचरा प्रक्रिया प्रकल्पासाठी मॉनिटरिंग कमिटी (Monitoring Committee) गठीत करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. त्यानुषंगाने शासनाने खालीलप्रमाणे निर्णय घेतला आहे.

शासन निर्णय :-

मा.उच्च न्यायालय, मुंबई यांनी जनहित याचिका क्र.६३/२०१९ मध्ये दिनांक २४.१२.२०२५ रोजी दिलेल्या आदेशाच्या अनुषंगाने कांजुर घनकचरा प्रक्रिया प्रकल्पासंबंधात उद्भवलेल्या समस्यांच्या अनुषंगाने खालीलप्रमाणे मॉनिटरिंग कमिटी (Monitoring Committee) गठीत करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

२. सदर मॉनिटरिंग कमिटीची संरचना खालीलप्रमाणे असेल :-

अ.क्र.	नाव व पदनाम	समितीमधील पदनाम
१.	भारतीय प्रशासन सेवेतील सेवानिवृत्त अधिकारी	अध्यक्ष
२.	अतिरिक्त आयुक्त (घन कचरा व्यवस्थापन), बृहन्मुंबई महानगरपालिका, मुंबई	सदस्य
३.	प्रादेशिक अधिकारी, महाराष्ट्र प्रदुषण नियंत्रण मंडळ, मुंबई	सदस्य
४.	आय.आय.टी., मुंबई येथील पर्यावरण / घनकचरा व्यवस्थापन तज्ञ	सदस्य
५.	सीएसआयआर-राष्ट्रीय पर्यावरण अभियांत्रिकी संशोधन संस्थेचे (CSIR-NEERI) प्रतिनिधी	सदस्य
६.	राष्ट्रीय स्तरावरील पर्यावरण क्षेत्रातील तज्ञ	सदस्य
७.	उप आयुक्त (घन कचरा व्यवस्थापन), बृहन्मुंबई महानगरपालिका, मुंबई	सदस्य सचिव
८.	अध्यक्षांच्या निदेशानुसार निमंत्रित तज्ञ/अधिकारी	सदस्य

३. उपरोक्त संरचनेनुसार खालीलप्रमाणे इच्छुकता प्राप्त करून तज्ञ तसेच पदसिद्ध अधिकारी यांचा समावेश करून कांजुर घनकचरा प्रक्रिया प्रकल्पासाठी मॉनिटरिंग कमिटी गठीत करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

अ.क्र.	नाव व पदनाम	समितीमधील पदनाम
१.	श्री. उमाकांत दांगट, भा.प्र.से. (सेवानिवृत्त)	अध्यक्ष
२.	श्रीमती अश्विनी जोशी, अतिरिक्त आयुक्त (घन कचरा व्यवस्थापन), बृहन्मुंबई महानगरपालिका, मुंबई	सदस्य
३.	श्री.सुजीत ढोलम, प्रादेशिक अधिकारी, महाराष्ट्र प्रदुषण नियंत्रण मंडळ, मुंबई	सदस्य
४.	श्री. अनुराग गर्ग, पर्यावरण विज्ञान आणि शाश्वत विकास तज्ञ, आय.आय.टी., मुंबई	सदस्य
५.	डॉ. गणेश काळे, वरिष्ठ मुख्य वैज्ञानिक, कचरा व्यवस्थापन विभाग, सीएसआयआर-राष्ट्रीय पर्यावरण अभियांत्रिकी संशोधन संस्था (CSIR-NEERI), नागपूर	सदस्य

६.	श्री. प्रशांत भावे, एम.ई. (पर्यावरण अभियांत्रिकी), अतिथी प्राध्यापक तथा माजी विभाग प्रमुख, वीरमाता जिजाबाई टेक्नॉलॉजिकल इन्स्टिट्यूट, मुंबई	सदस्य
७.	श्री.किरण दिघावकर, उप आयुक्त (घन कचरा व्यवस्थापन), बृहन्मुंबई महानगरपालिका, मुंबई	सदस्य सचिव
८.	अध्यक्षांच्या निदेशानुसार निमंत्रित तज्ञ/अधिकारी	सदस्य

३. मॉनिटरिंग कमिटीची कार्यक्षमता खालीलप्रमाणे आहे :-

अ) कांजूर घनकचरा प्रक्रिया प्रकल्पास मा.उच्च न्यायालयाच्या आदेशानुसार तातडीने भेट देऊन प्रत्यक्ष पाहणी करणे.

ब) उपरोक्त प्रकल्पातील दुर्गंधी, वायू उत्सर्जन इत्यादी बाबींच्या अनुषंगाने दिनांक ०८.१२.२०२५ च्या शासन निर्णयान्वये गठीत उच्चस्तरीय समितीने सुचविलेल्या तात्पुरत्या उपाययोजनांची तांत्रिकदृष्ट्या व्यवहार्यता तपासणे व तदनुषंगाने तातडीने अंमलबजावणी करण्याबाबत कालमर्यादा निश्चित करणे.

क) नागरिकांच्या तक्रार निवारण यंत्रणेच्या (२४x७ हेल्पलाईन, ई-मेल इ.) उपलब्धतेची तपासणी करून सुधारणा सूचविणे.

ड) पर्यावरणीय कायदे, नियम, अधिनियम व मा.न्यायालयाच्या आदेशांच्या पालनाची तपासणी करणे

इ) कांजूर घनकचरा प्रक्रिया प्रकल्पामधील समस्यांचे निवारण करण्याबाबत अद्ययावत अत्याधुनीक वैज्ञानिक व तांत्रिक सुधारणा सुचविणे तसेच सदर तंत्रज्ञानाच्या अनुषंगाने येणाऱ्या खर्चाबाबत आयुक्त, बृहन्मुंबई महानगरपालिका, मुंबई यांच्याशी चर्चा करून निर्णय घेणे.

ई) उत्तरप्रदेश राज्यातील लखनौ येथील घनकचरा प्रक्रिया प्रकल्पास प्रत्यक्ष भेट देऊन सदर महानगरपालिकेने घनकचरा व्यवस्थापनाबाबत केलेल्या उपाययोजनांचा सविस्तर अभ्यास करणे व तदनुषंगाने उच्चस्तरीय समितीस शिफारस सादर करणे.

उ) कोणत्याही त्रुटी / दुर्लक्ष आढळल्यास “Polluter Pays Principle” नुसार संबंधित कंत्राटदारावर आवश्यकतेनुसार कारवाई सुचविणे.

४. उपरोक्त मॉनिटरिंग कमिटीने पहिल्या ०६ महिन्यांच्या कालावधीत दर महिन्याला व तदनंतर दर दोन महिन्याला समितीची बैठक आयोजित करावी. समितीस आवश्यकतेनुसार अधिक वेळा बैठक घेता येईल. मॉनिटरिंग कमिटीने पहिल्या ०६ महिन्यांच्या कालावधीत मासिक स्वरूपात व तदनंतर दर दोन महिन्याला द्विमासिक स्वरूपात तिचा अहवाल सरकारी वकील यांच्या मार्फत मा.उच्च न्यायालयास व उच्चस्तरीय समितीस सादर करावा.

५. उपरोक्त प्रमाणे गठीत कमिटीच्या कार्यासाठी सर्व संबंधित मंत्रालयीन विभाग, क्षेत्रीय कार्यालये व समितीस आवश्यक वाटतील त्या सर्व संस्थेनी पूर्ण सहकार्य करणे तसेच समन्वय राखणे बंधनकारक राहील.

६. उपरोक्त मॉनिटरिंग कमिटीच्या कामकाजाच्या अनुषंगाने येणारा खर्च बृहन्मुंबई महानगरपालिकेकडून करण्यात यावा.

७. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक २०२६०१०२१८४५२६९९२५ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(विद्या हम्पय्या)
शासनाच्या सहसचिव

प्रत,

१. मा. मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
२. मा. उपमुख्यमंत्री, नगर विकास व गृहनिर्माण यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३. मा. उपमुख्यमंत्री, वित्त व नियोजन यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
४. मा. राज्यमंत्री, नगर विकास यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
५. मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य यांचे सहसचिव, मंत्रालय, मुंबई.
६. अपर मुख्य सचिव, नगर विकास विभाग (नवि-१), मंत्रालय, मुंबई.
७. अपर मुख्य सचिव, नगर विकास विभाग (नवि-२), मंत्रालय, मुंबई.
८. आयुक्त, बृहन्मुंबई महानगरपालिका, मुंबई.
९. सदस्य सचिव, महाराष्ट्र प्रदुषण नियंत्रण मंडळ, मुंबई.
१०. प्रादेशिक अधिकारी, महाराष्ट्र प्रदुषण नियंत्रण मंडळ, मुंबई.
११. संचालक, आय.आय.टी., मुंबई.
१२. संचालक, सीएसआयआर-राष्ट्रीय पर्यावरण अभियांत्रिकी संशोधन संस्था, नागपूर.
१३. श्री. अनुराग गर्ग, पर्यावरण विज्ञान आणि शाश्वत विकास तज्ञ, आय.आय.टी., मुंबई.
१४. डॉ. गणेश काळे, वरिष्ठ मुख्य वैज्ञानिक, कचरा व्यवस्थापन विभाग, सीएसआयआर-राष्ट्रीय पर्यावरण अभियांत्रिकी संशोधन संस्था (CSIR-NEERI), नागपूर.
१५. श्री. प्रशांत भावे, एम.ई. (पर्यावरण अभियांत्रिकी), अतिथी प्राध्यापक तथा माजी विभाग प्रमुख, वीरमाता जिजाबाई टेक्नॉलॉजिकल इन्स्टिट्यूट, मुंबई.
१६. सरकारी वकील, ओरीजनल साईड, मा. उच्च न्यायालय, मुंबई यांना विनंती करण्यात येते की, त्यांनी उपरोक्त शासन निर्णय मा. उच्च न्यायालय, मुंबई यांच्या निदर्शनास आणून द्यावा.
१७. निवडनस्ती (कार्यासन नवि-२१).